

Situația cetățenilor europeni de etnie romă care circulă și se stabilesc în alte state membre ale UE

Context

Cetățenii europeni au dreptul să circule și să locuiască oriunde pe teritoriul Uniunii Europene ([articolul 21 din TFUE](#)), dacă îndeplinesc anumite condiții. În procesul integrării europene, libertatea de circulație constituie un drept important, care este, de asemenea, inclus în [Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene](#) (articolul 45). Detaliile acestui drept sunt stabilite în [Directiva 2004/38/CE](#) privind dreptul la liberă circulație și ședere pe teritoriul statelor membre pentru cetățenii Uniunii și membrii familiilor acestora.

Potrivit Eurostat, 2,3% din cetățenii UE (11,3 milioane de persoane) locuiesc într-un alt stat membru decât statul al căror cetățeni sunt și mulți alții exercită acest drept la un moment dat în decursul vieții. Nu sunt disponibile date oficiale cu privire la originea etnică a cetățenilor care exercită aceste drepturi.

Prin urmare, nu există date oficiale cu privire la procentul de populație romă care își exercită dreptul la liberă circulație în UE. În urma sondajelor, s-a constatat că tendința de circulație este mai evidentă în cazul adulților tineri de ambele sexe; în unele cazuri, părinții își iau și copiii, în alte cazuri, nu.

Principalii factori care influențează migrația populației rome

Sărăcia provocată de lipsa unui loc de muncă și discriminarea pe criterii etnice reprezintă principalii factori care îi determină pe romi să-și părăsească țările de origine.

Factorii care îi atrag pe romi spre anumite țări de destinație includ aspirațiile legate de îmbunătățirea nivelului de trai, în special perspectiva găsirii unui loc de muncă.

„Dacă nu voi câștiga suficienți bani în Italia, mă voi muta în Olanda, Grecia sau Spania. Mă voi duce în țări în care pot găsi de lucru și în care pot construi un viitor mai bun pentru copiii mei.”
Interviu cu un bărbat român de etnie romă, Italia, 18 februarie 2009

Romii incluși în sondajele Agenției pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene își cunoșteau dreptul general prevăzut de legislația UE de a circula într-un alt stat membru UE, dar cunoșteau mai puțin drepturile și obligațiile specifice, adesea complexe, privind stabilirea *reședinței* cetățenilor UE într-un alt stat membru.

În ansamblu, populația romă a relatat experiențe foarte diverse în ceea ce privește accesul la locuințe, asistență medico-sanitară, educație și protecție socială. În toate țările implicate în sondaj, numeroși respondenți au identificat două mari probleme: dificultatea găsirii unui loc de muncă pe piața oficială a muncii din țara de destinație și dificultățile întâmpinate în momentul înregistrării reședinței.

„Mi-ar plăcea să muncesc, dar am auzit că este greu să găsești un loc de muncă aici deoarece nu avem o adresă permanentă.”
Interviu cu un bărbat de etnie romă, Finlanda, 6 mai 2009

Probleme la înregistrarea reședinței

Numeroși cetățeni europeni de etnie romă nu își pot înregistra reședința în țara de destinație, în situațiile în care este necesar acest lucru, din cauza complexității procedurilor, precum și din cauza aplicării incorecte a cerințelor [Directivei privind libera circulație](#) de către autoritățile naționale.

Neînregistrarea reședinței este egală cu lipsa drepturilor economice și sociale

Fără documente de înregistrare oficiale, cetățenii de etnie romă pot întâmpina dificultăți în exercitarea anumitor drepturi civile și politice, economice și sociale importante – de exemplu, dreptul la vot în cadrul alegerilor locale și europene, precum și dreptul de acces la sistemele naționale de sănătate, locuințe sociale, asistență socială și măsuri de integrare pe piața muncii, cum ar fi sprijinul în vederea căutării unui loc de muncă și formarea profesională sau lingvistică. Excluderea rezultată din sistemul de asistență socială

afectează disproporționat femeile, copiii, vârstnicii și persoanele cu dizabilități.

*„Romii de origine română, în cazul în care nu dețin un document [certificatul de înregistrare], nu pot plăti apa, nu pot încheia un contract de furnizare a energiei electrice și nu pot fi luați în calcul pentru angajare [...]. În concluzie, oamenii aceștia nu există.”
Interviu cu un funcționar din Provincia Napoli, Italia, 5 martie 2009*

Experiențe diverse la trecerea frontierelor Schengen externe

Romii au descris în termeni pozitivi experiențele cu funcționarii vamali sau cu funcționarii responsabili pentru acordarea vizelor din țările de destinație. Cu toate acestea, respondenții romi, într-o măsură mai mare decât membrii populației majoritare, au întâmpinat probleme, inclusiv cereri de mită din partea unor funcționari corupți, la părăsirea țării respective și la revenirea în țările lor de origine.

Pe baza concluziilor din studiile sale, Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene (FRA) emite următorul aviz:

→ FRA încurajează statele membre să se asigure că orice măsuri adoptate, care afectează direct sau indirect cetățenii europeni de etnie romă, sunt în conformitate cu principiile stabilite în Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene.

→ [Directiva 2004/38/CE privind libera circulație](#) trebuie transpusă corect și integral. Autoritățile locale sunt încurajate să lucreze în strânsă colaborare cu guvernele naționale pentru a analiza și abroga orice măsuri și politici care nu sunt conforme cu această directivă.

→ Măsurile adoptate trebuie să fie în conformitate cu [Directiva 2000/43/CE privind egalitatea rasială](#) care interzice în mod explicit discriminarea directă și indirectă.

→ Statele membre sunt încurajate să înlăture barierele practice din calea înregistrării reședinței prin asigurarea consecvenței procedurilor și cerințelor de înregistrare.

→ Trebuie pusă în practică obligația legală de difuzare a informațiilor referitoare la drepturile și obligațiile cetățenilor Uniunii și ale membrilor familiilor acestora în chestiuni legate de libera circulație și ședere. Statele membre și autoritățile locale sunt încurajate să elaboreze, să afișeze și să difuzeze public informații referitoare la cerințele de înregistrare a reședinței în limba sau limbile altor state membre ale UE, inclusiv în limbile minorităților, cum ar fi limba romani.

→ Statele membre sunt încurajate să asigure accesul egal și deplin al tuturor copiilor aflați pe teritoriile lor la învățământul obligatoriu, indiferent de statutul administrativ. Orice cerințe privind reședința ar trebui eliminate din procedurile de înscriere la școală.

→ Autoritățile locale sunt încurajate să dezvolte și să pună în aplicare intervenții care să sprijine integrarea cetățenilor europeni de etnie romă pe piața locală a muncii.

Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene a publicat în 2009 cinci rapoarte referitoare la cetățenii de etnie romă:

- [Situatia cetățenilor europeni de etnie romă care circulă și se stabilesc în alte state membre ale UE](#) (noiembrie 2009)
- [Inițiative pozitive selectate – Situația cetățenilor europeni de etnie romă care circulă și se stabilesc în alte state membre ale UE](#) (noiembrie 2009)
- [Condițiile de locuit ale romilor și travellers din Uniunea Europeană](#) (octombrie 2009)
- [Date în obiectiv: Romii](#) (aprilie 2009)
- [EU-MIDIS – raport complet privind rezultatele](#) (decembrie 2009)

Rapoartele, precum și informațiile care descriu situația romilor în UE, sunt disponibile la http://www.fra.europa.eu/fraWebsite/roma/roma_en.htm